

Gianni Vattimo

Biografia

Va néixer a Torí (Itàlia) el 1936, on es va llicenciar en Filosofia i posteriorment va seguir dos cursos a la Universitat de Heidelberg, on va ser deixeble de Hans-Georg Gadamer i de K. Loewith. Des del 1964, ensenya estètica a la Facultat de Filosofia i Lletres de Torí, de la qual va ser degà durant la dècada dels setanta. Ha estat professor visitant en diverses universitats nord-americanes (Yale, Los Angeles, New York University i State University of New York) i ha impartit seminaris i conferències en diverses universitats d'arreu del món. Als anys cinquanta, juntament amb Furio Colombo i Umberto Eco, va treballar en la programació cultural de la RAI-TV, on va dirigir el programa setmanal polític-informatiu *Orizzonte*. És membre del comitè científic de diverses revistes italianes i estrangeres i de l'Acadèmia de les Ciències de Torí. Ha dirigit la *Rivista di Estetica*. Ha estat nomenat *Doctor Honoris Causa* per nombroses universitats del món i *Grande ufficiale al merito della Repubblica italiana* (1997). Actualment és vicepresident de l'Acadèmia de la *Latinidade*.

El pensament

L'obra de Vattimo ha proposat una interpretació de l'ontologia hermenèutica contemporània que accentua el lligam positiu amb el nihilisme, entès com el debilitament de les categories ontològiques provinents de la metafísica i criticades per Nietzsche i Heidegger. Aquest debilitament de l'ésser, al qual ja no s'atribueixen característiques fortes, sinó que es reconeix més lligat al temps, a la vida i a la mort, és la noció guia per entendre els trets de l'existència de l'home en el món contemporani, i (sota la forma de la secularització, del pas a règims polítics democràtics, del pluralisme i de la tolerància) representa també el fil conductor de qualsevol emancipació possible.

Ha romàs fidel a la seva inspiració original religiosa-política i sempre ha cultivat una filosofia atenta als problemes de la societat. El «pensament dèbil», que l'ha fet conegut en molts països, és una filosofia que estudia la història de l'emancipació de l'ésser humà com una progressiva reducció de la violència i del dogmatisme i que afavoreix la superació de les injustícies socials que se'n deriven.

L'obra

Vattimo inicialment es va dedicar a la investigació de l'estètica antiga (*Il concetto di fare in Aristotele*, Giappichelli 1961) i a l'estudi del significat filosòfic de les poètiques avantguardistes (*Poesia e ontologia*, Mursia 1967). Els seus estudis sobre Heidegger i Nietzsche, i en general sobre la filosofia alemanya del vuit-cents i del nou-cents (*Essere, storia e linguaggio in Heidegger*, Edizioni di Filosofia 1963; *Schleiermacher, filosofo dell'interpretazione*, Mursia 1968; *Introduzione a Heidegger*, Laterza 1971; *Il soggetto e la maschera*, Fabbri-Bompiani 1974; *Introduzione a Nietzsche*, Laterza 1984), han tingut un gran ressò internacional i han estat traduïts, com les seves obres successives, a diferents idiomes. L'any 1980 va publicar *Le avventure della differenza: che cosa significa pensare dopo Nietzsche e Heidegger*, és a dir, en una situació en què ja no existeixen punts de vista globals o privilegiats. Després d'*Al di là del soggetto* (1981), Vattimo va publicar *Il pensiero debole* (Feltrinelli 1983, en col·laboració amb Pier Aldo Rovatti), obra en la qual proposa la interpretació del pas al postmodernisme com un pas de les unitats fortes a la multiplicitat dèbil, del domini a la llibertat, de l'autoritarisme a la democràcia. La reflexió sobre Nietzsche va continuar amb el llibre *Dialogo con Nietzsche. Saggi 1961-2000* (Garzanti 2000). A *Oltre l'interpretazione. Il significato dell'ermeneutica per la filosofia* (Laterza 1994), Vattimo retroba el significat filosòfic de l'hermenèutica contemporània, en la seva universalització i transformació en koiné, en el seu ser teoria filosòfica del caràcter interpretatiu de la realitat. Més tard va publicar

Vocazione e responsabilità del filosofo (Il Melangolo 2000) i *Tecnica ed esistenza. Una mappa filosofica del Novecento* (Paravia 2002), en el qual fa un recorregut per la filosofia de l'últim segle, proposant exactament com a fil conductor la relació entre la tècnica i l'existència, problemàtica que sempre adquireix una importància major amb la intensificació de la racionalització tècnico-científica de la societat.

La reflexió sobre la societat contemporània té lloc particularment en *La società trasparente* (Garzanti, 1989 i 2000 —versió augmentada—, edició en la qual l'últim capítol, *I limiti della derealizzazione*, indica una via de solució al problema polític del desenvolupament de la societat de la comunicació generalitzada) i a *Nichilismo ed emancipazione. Etica, politica, diritto* (Garzanti 2003), en el qual Vattimo imagina les implicacions positives i constructives de l'hermenèutica i del nihilisme (enteses com a sinònims, com ja havia fet en *Etica dell'interpretazione* —Rosenberg & Sellier 1989— i a *La fine della modernità. Nichilismo ed ermeneutica nella cultura postmoderna* —Garzanti 1985) per al món de la globalització, vistes com a possibilitat de fonamentar qualsevol llei o regla de comportament sobre el respecte de la llibertat de cadascú i no sobre normes pretesament «naturals».

En els darrers anys, amb *Credere di credere* (Garzanti 1996), i després amb *Dopo la cristianità. Per un cristianesimo non religioso* (Garzanti 2002) i *Il futuro della religione. Carità, ironia, solidarietà*, en diàleg amb Rorty (Garzanti, 2005), Vattimo condueix la seva reflexió filosòfica cap als confins de la religió, i interpreta el significat del cristianisme utilitzant el concepte d'«Encarnació de Déu» com a esdeveniment de debilitament, en el qual Déu s'abaixa i perd les connotacions terribles que li atribueixen les religions primitives. El missatge cristià de la caritat, «estima el pròxim com a tu mateix», esdevé la base per a una societat de la tolerància, en la qual la veritat existeix allà on es troben, mitjançant el debat, posicions de

consens. Ha tingut cura de l'edició de la *Garzantina* «Filosofia» (1981, 1993, 2004). Una seva publicació recent, *Il socialismo ossia l'Europa* (Trauben, 2004), està dedicada al significat i al futur del procés d'integració continental, i recull els articles escrits durant el seu mandat com a diputat europeu. Un programa «d'esquerres» avui només es pot identificar com un programa de la integració europea, és a dir, com una Europa que s'alliberi de la submissió als Estats Units, mantenint un model social de solidaritat entre classes i generacions, i lluiti per l'afirmació d'un ordre internacional diferent del «capitalisme compassiu» proposat des de l'altra banda de l'Atlàntic. La reflexió política és prolongada amb *Ecce Comu. Come si ri-diventa ciò che si era* (Fazi 2007), en què Vattimo proposa, constatant el fracàs del capitalisme i de la democràcia formal, un comunisme autèntic, llibertari, de «subversió democràtica».

La política

Seguint les implicacions político-socials de la seva inspiració filosòfica, Vattimo s'ha compromès més tard amb la vida política, primer en el Partito Radicale, com a representant del "Fuori" (un compromís constant contra les discriminacions sexuals, que l'ha portat a participar en els darrers anys, en qualitat de convidat permanent, a la direcció nacional de Coordinació Homosexual dels Demòcrates d'Esquerra); més tard en el grup Alleanza per Torino (1993) i tres anys més tard, en la campanya electoral de l'Ulivo.

L'any 1999 va ser elegit diputat al Parlament d'Estrasburg pels Demòcrates d'Esquerra (DS), en el grup del Partit Socialista Europeu. Aquí va participar en les tasques de la Comissió per la cultura, la joventut, l'ensenyament, els mitjans de comunicació i l'esport, i de la Comissió pels drets i les llibertats dels ciutadans, la justícia i els afers interns. D'altra banda, ha estat membre de la Comissió temporal sobre el sistema d'intercepció de satèl·lits Echelon, i de les delegacions interdepartamentals UE—Xina i UE—Sud-Àfrica. S'ha

ocupat també, entre altres, d'ensenyament i formació, universitat (programes Erasmus i Sòcrates), recerca i desenvolupament, mitjans, toxicodpendències, drets civils i socials, drets dels animals, sense oblidar l'aportació feta en l'oposició al govern de centre-dreta italià. En desacord amb la direcció dels Demòcrates d'Esquerra (DS), l'any 2004 va abandonar el partit i va acceptar la candidatura al Parlament Europeu amb el Partit Comunista Italià, sense ser elegit.

Avui

Ensenya filosofia teòrica a la Universitat de Torí. Col·labora com a editorialista en diversos diaris italians i estrangers: *La Stampa*, *Il Manifesto*, *L'Unità*, *L'Espresso*, *El País* (Espanya), *Clarín* (Argentina). Ha acceptat la candidatura a síndic de la ciutat de San Giovanni in Fiore (Cosenza), amb el recolzament d'una llista cívica que porta el seu nom, organitzada per un grup de joves que intenten reactivar el desenvolupament de la ciutadania i la qualitat de vida.

L'any 2006 Vattimo ha explicat la seva vida a Piergiorgio Paterlini, autor de l'autobiografia «a quatre mans», publicada per Aliberti (*Non Essere Dio*). Meltemi publicarà properament les obres completes de Gianni Vattimo.